

EUROSTUDENT V

En kort inblick i studenternas **ekonomi**

Universitets- och
högskolerådet

En kort inblick i studenternas ekonomi

EUROSTUDENT V

En kort inblick i studenternas ekonomi - EUROSTUDENT V
Universitets- och högskolerådet 2015

Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor
Text: Erica Finnerman, Karin Holmvall
Foto: Eva Dalin
ISBN 978-91-7561-025-2

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se

Innehåll

Sammanfattning	4
Eurostudent V	6
Fokus på ekonomi för dem som studerar i Sverige	6
Ekonomiska skillnader hör ihop med studietakt	7
Heltidsstudenten har i snitt 10 700 kronor i månaden att leva på.....	7
...och har utgifter på 7 500 kronor i månaden	8
3 200 kronor kvar till övrigt för heltidsstudenterna	9
Deltidsstudenten har i snitt 18 700 kronor i månaden att leva på.....	10
...och har utgifter på 10 100 kronor i månaden	10
Ca 7 600 kronor kvar för övriga utgifter	11
Vad skiljer den här undersökningen från andra?	12
Var tredje student upplever ekonomiska svårigheter.....	12

Sammanfattning

Hur studentekonomin ser ut beror väldigt mycket på om man studerar på heltid- eller deltid, men inte på om man är kvinna eller man, enligt de uppgifter som framkommit i Eurostudent V. I undersökningen har studenter i Europa bland annat fått skatta sina inkomster och utgifter samt hur de upplever sin ekonomiska situation.

Heltidsstudenten är ung och har låg inkomst

Heltidsstudenterna i den här undersökningen har en medianålder på 24 år. De har i genomsnitt 10 700 kronor per månad att leva på. Studiebidrag och studielån står för drygt halva inkomsten. 17 procent av inkomsten är lön och nästan 20 procent är egna besparingar. Tio procent kommer från familjen. Den största utgiften, 39 procent, står boendet för. Därefter kommer mat som står för 24 procent. Heltidsstudenterna har i genomsnitt kvar 3 200 kronor för övriga utgifter per månad.

Deltidsstudenten är äldre och har stabilare ekonomi

Deltidsstudenterna är i gemen äldre, i median 40 år, och ser sig själva främst som förvärvsarbetande som studerar vid sidan. Det avspeglar sig på inkomsterna som i genomsnitt är högre, 18 700 kronor. Till 77 procent består de av lön, sex procent kommer från familjen och lika mycket är sparkapital. Bara sammanlagt fem procent består av studiemedel och studiebidrag. Deltidsstudenterna har större utgifter än heltidsstudenterna, men även för dem utgör boende och mat de största utgiftsposterna. Deltidsstudenterna har i genomsnitt 7 600 kronor per månad kvar för övriga utgifter per månad.

Svenska studenter är äldre och har färre ekonomiska problem

Eurostudentundersökningen visar att var tredje heltidsstudent och var sjätte deltidstudent i Sverige upplever ekonomiska svårigheter i hög eller mycket hög grad. En fjärdedel av heltidsstudenterna och över hälften av deltidstudenterna upplevde däremot inga ekonomiska problem alls. I Sverige är det fler studenter som inte upplever några ekonomiska svårigheter alls jämfört med de flesta andra länder som ingår i undersökningen. Bara bland tyska och holländska studenter är den andelen högre. Svenska studenter är också i genomsnitt äldre, och man får därmed anta något mer ekonomiskt etablerade, än studenter i övriga Europa.

Sanna bilden av studentens ekonomi?

Den ekonomiska situationen för svenska studenter ser mer positiv ut i Eurostudentundersökningen än vad de årliga studentbudgetarna från exempelvis SFS och Swedbank visar. Ett grundskäl till det är att Eurostudent tagit med lön från arbete, stöd från anhöriga och användandet av egna besparingar bland inkomsterna. Det gör inte Swedbank och SFS. Eurostudent kan alltså inte jämföras med deras studentbudgetar då underlagen varierar kraftigt. Ytterligare en skillnad mellan Eurostudent de övriga är att Eurostudent bygger på studenternas egna uppgifter, medan studentbudgetarna baseras på uppgifter från Konsumentverket, Studentbostadsföretagen samt på SFS och Swedbanks beräkningar.

Eurostudent V

Eurostudent är en europeisk undersökning av den sociala dimensionen av högskolestudier, det vill säga de aspekter som inte handlar om själva studierna men som kan ha stor påverkan på studenters möjlighet att påbörja och slutföra högskolestudier. De aspekter som berörs är bland andra studenternas ekonomiska situation, boendesituation, familjeförhållanden, eventuellt arbetet vid sidan av studierna. Utgångspunkten i undersökningen är att jämlika utbildningssystem och goda förutsättningar att genomföra sina studier inte bara ger lika möjligheter för individer, de främjar även sammanhållningen i Europa och kan skapa en grund för att öka konkurrenskraften i de europeiska ekonomierna.

Eurostudent genomförs med några års mellanrum sedan 1999 och syftet är att ge jämförbara mått på sociala och ekonomiska villkor för högskolestudier i de deltagande länderna. Den senaste omgången av studien, EUROSTUDENT V, slutfördes under 2015.¹

Fokus på ekonomi för dem som studerar i Sverige

Att ha en tillräckligt god ekonomi anses ha en positiv påverkan på studierna och kan också vara en förutsättning för att över huvud taget kunna ha en möjlighet att studera. I den här rapporten fokuserar vi på den ekonomiska situationen för både svenska och internationella studenter som studerar på högskolan i Sverige. Hur ser den ekonomiska situationen för studenterna ut? Vilka inkomster och utgifter har de och hur stora är de? Hur många upplever sig ha ekonomiska svårigheter?

Undersökningen baseras på 1 400 studenters svar

I den svenska delen av Eurostudent V tillfrågades 5 000 studenter som var registrerade vid en svensk högskola läsåret 2012/13 om att delta. Av dem lämnade 1 400 studenter de svar som ligger till grund för den här rapporten. Tre femtedelar var kvinnor och två femtedelar män, en fördelning som stämmer väl med könsfördelningen bland högskolestudenter i Sverige generellt. Tre fjärdedelar av studenterna studerade på heltid och en fjärdedel studerade på deltid. Medianåldern bland de heltidsstuderande var 24 år och bland de deltidstuderande 40 år.

De vanligaste ämnesområdena bland de heltidsstudenter som deltog i undersökningen är samhällsvetenskap, naturvetenskap/matematik/data, hälso- och sjukvård samt teknik. För dem som studerade på deltid dominerade pedagogik och lärarutbildning. Därefter kom humaniora och konst samt hälso- och sjukvård.

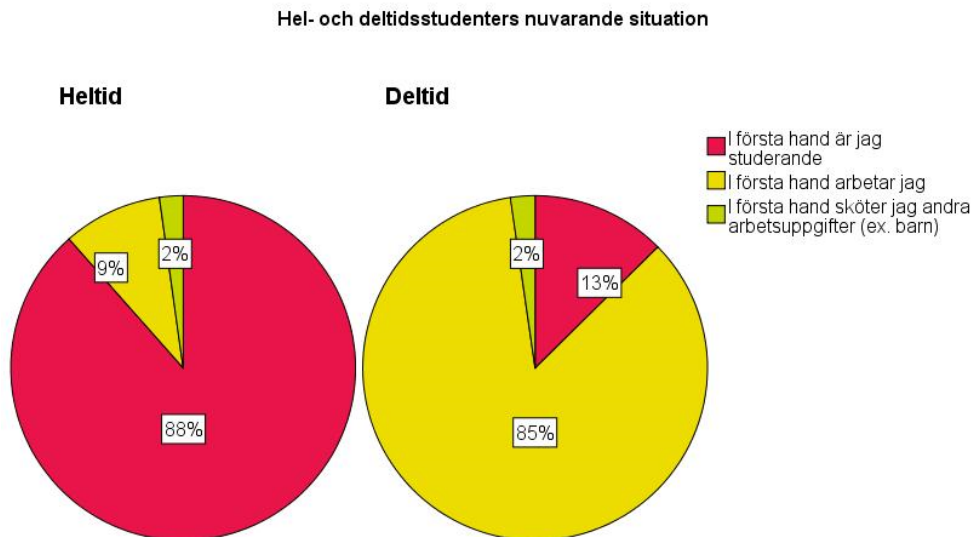
En tredjedel av de heltidsstuderande lever med en partner och relativt få av dem har barn. Av de deltidstuderande är det två tredjedelar som lever med en partner och nästan en tredjedel har barn.

¹ Det samlade resultatet från Eurostudent V redovisas i rapporten "*Social and Economic Conditions of student Life in Europe*". Det finns även tematiska rapporter baserat på data från Eurostudentundersökningen och en databas på projektets webbplats www.eurostudent.eu med information från de olika länderna. De deltagande länderna publicerar också nationella rapporter som läggs upp på webbplatsen.

Ekonomiska skillnader hör ihop med studietakt

Det är stora skillnader mellan de studenter som studerar på heltid och de som studerar på deltid. Heltidsstudenterna ser sig i första hand som studenter medan deltidsstudenterna ser sig själva som förvärvsarbetande som även studerar (figur 1). Följaktligen ser deras ekonomi även olika ut och vi har därför valt att redovisa de här två grupperna separat.

Figur 1. Vilket påstående stämmer bäst in på din nuvarande situation? I första hand är jag studerande, i första hand arbetar jag även om jag också studerar respektive i första hand sköter jag andra arbetsuppgifter (ex. ansvar för barn) även om jag studerar.

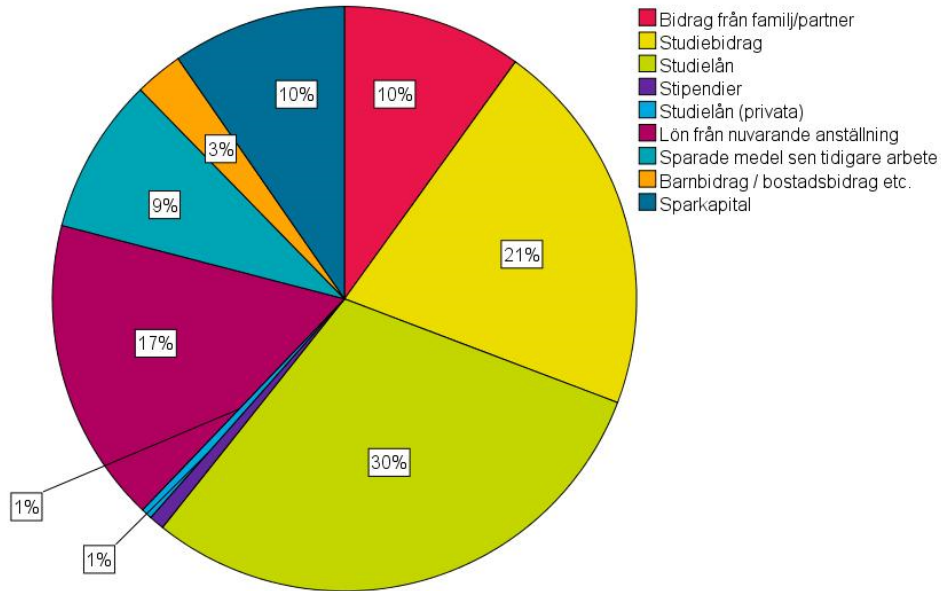
Heltidsstudenten har i snitt 10 700 kronor i månaden att leva på...

En av frågorna handlade om hur mycket pengar studenterna har att leva på en genomsnittlig månad och vilka typer av inkomster² de har. Den genomsnittliga totala inkomsten för heltidsstudenter var 10 700 kronor per månad. Hälften består av studiemedel, det vill säga studielån och studiebidrag (figur 2). Även lön från nuvarande anställning och sparade medel utgör en stor del av den genomsnittliga heltidsstudentens totala inkomst. En tiondel av den genomsnittliga inkomsten för heltidsstudenter är bidrag från familj eller partner. Om man endast räknar med inkomster i form av offentliga medel,

² Med inkomst avses i den här rapporten alla medel studenten har att leva på under månaden; offentliga medel (studiebidrag, studielån, barn-/bostadsbidrag), privata medel i form av stipendier och privata studielån, eget sparkapital, bidrag från familj eller partner samt inkomster från förvärvsarbete.

dvs. studiebidrag, studielån och barn-/bostadsbidrag, bidrar de i snitt med 5 600 kronor per månad.

Figur 2. Fördelning av inkomster under en genomsnittlig månad för heltidsstudenter.

Fyra av fem har studiemedel

Fyra av fem heltidsstudenter har studiebidrag och/eller studielån. Var tredje student svarar att de får bidrag från förälder/partner, i genomsnitt 3 100 från per månad. Var fjärde student anger att de använder sparade medel från tidigare arbete, i snitt 3 900 kronor och nästan var femte student använder sparkapital, i snitt 6 000 kronor per månad. Var sjätte student anger att de får bostadsbidrag/barnbidrag, i genomsnitt 1 900 kronor i månaden.

Drygt 40 procent av heltidsstudenterna svarar i enkäten att de arbetar under terminen. De arbetar främst för att få en bättre levnadsstandard och för att få arbetslivserfarenhet.

Det finns inte några tydliga skillnader i inkomster mellan heltidsstuderande kvinnor och män, däremot finns skillnader beroende på ålder. Äldre studenter har högre inkomster än yngre och det beror på att de arbetar i större utsträckning och har högre inkomster från förvärsarbete. De har dessutom barnbidrag/bostadsbidrag i högre utsträckning.

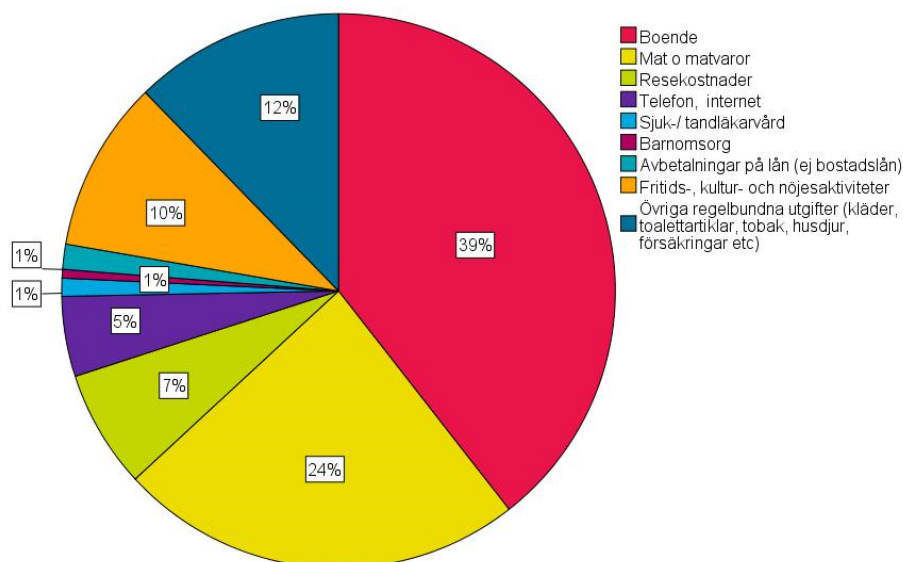
...och har utgifter på 7 500 kronor i månaden

Heltidsstudenterna svarar att de har utgifter för olika typer av levnadsomkostnader på 7 200 kronor per månad i snitt. Tillsammans med de studierelaterade utgifterna på 320 kronor per månad blir det totalt 7 500 kronor i månaden.

Största kostnaden är bostaden

Den största utgiftsposten för heltidsstudenter är bostaden, i snitt 2 800 kronor per månad (figur 3). Var tredje student anger att någon annan helt eller delvis betalar för deras boende. Det innebär att de studenter som faktiskt betalar sitt eget boende har en högre kostnad per månad än den som anges ovan som snittkostnad.

Figur 3. Fördelning av utgifter för olika typer av levnadsomkostnader en genomsnittlig månad under terminen för heltidsstudenter (exklusive studierelaterad utgifter).

Cirka en fjärdedel av utgifterna per månad går till mat. Därefter kom kläder, toalettartiklar m.m. och fritidsaktiviteter som de största utgifterna för heltidsstudenterna.

Utgifter som inte tas med i den här undersökningen är exempelvis olika typer av tillfälliga utgifter som datorinköp, möbler, semesterresor och dylikt.

Utöver de utgifter som studenterna betalar själva och som redovisas ovan kunde de även redogöra för utgifter som betalades av andra (föräldrar, partner etc.). I genomsnitt angav heltidsstudenterna att de fick utgifter på 2 200 kronor per månad betalade av andra. Vad posten "betalas av andra" innebär varierar mellan olika grupper. För en del studenter kan det innebära att de bor hemma och att föräldrar betalar för hela eller delar av deras kostnader för boende och mat. För andra kan utgifter som betalas av andra innebära att de lever i en familj och att de delar kostnader för hushållet med sin partner. Vi kommer att fokusera på de utgifter som studenterna betalar själva i den här redovisningen.

3 200 kronor kvar till övrigt för heltidsstudenterna

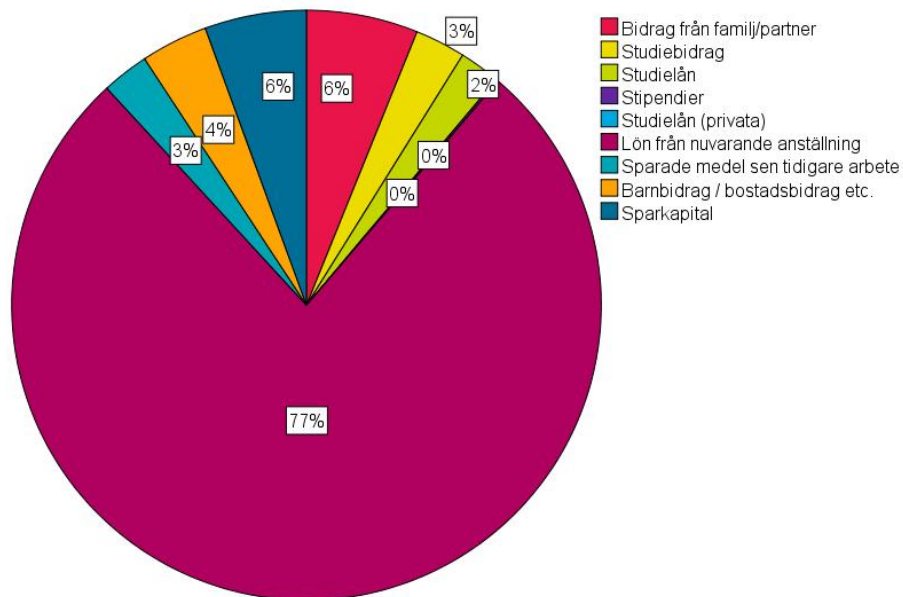
Heltidsstudenterna anger att de har 10 700 kr att leva på och utgifter på 7 500 per månad. I snitt ger det 3 200 kronor över till andra utgifter, exempelvis de som nämns ovan.

Deltidsstudenten har i snitt 18 700 kronor i månaden att leva på...

Deltidsstudenterna anger att de i genomsnitt har 18 700 kronor att leva på per månad. Lön från nuvarande anställning är den i särklass största inkomstkällan (figur 4). För deltidstudenterna var därefter de största inkomstkällorna bidrag från föräldrar/partner och sparade medel. Som nämnts tidigare ser deltidstudenter sig själva i första hand som förvärvsarbetande som även studerar. Det skiljer sig från heltidsstudenterna som i första hand ser sig som studerande, en skillnad som syns tydligt i resultaten.

Det är bara en sjättedel av deltidstudenterna som inte förvärvsarbetar och bara var femte deltidstudent som har studiemedel i någon form.

Figur 4. Fördelning av inkomster under en genomsnittlig månad för deltidstudenter.

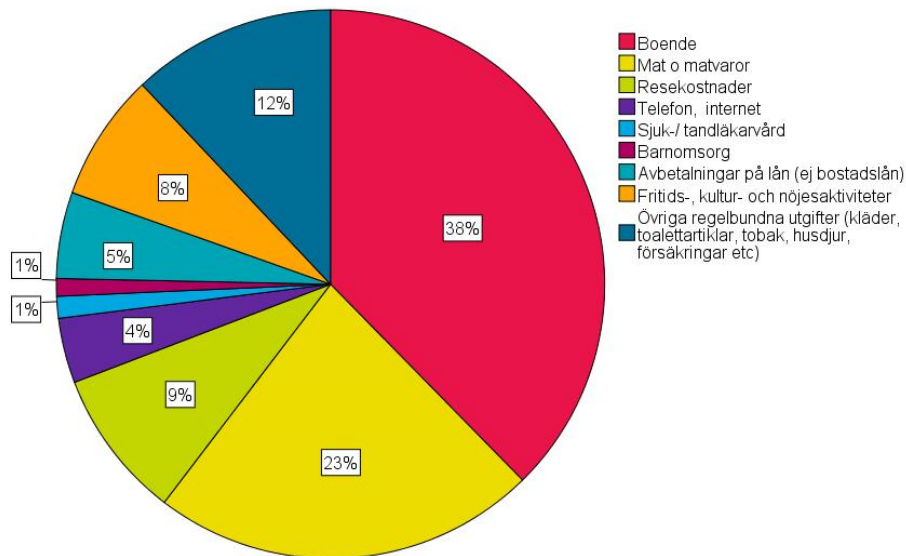
...och har utgifter på 10 100 kronor i månaden

Deltidsstudenterna anger att de har större utgifter per månad för olika levnadsomkostnader jämfört med heltidsstudenterna, i snitt 9 900 kr per månad. Utöver det har deltidstudenterna studierelaterade utgifter på 230 kronor per månad, vilket ger utgifter i genomsnitt på totalt 10 100 kronor per månad.

Deltidsstudenternas utgifter är högre, men fördelningen mellan olika typer av utgifter liknar heltidsstudenternas. Boende är den största utgiften och därefter följer mat och övriga regelbundna utgifter som kläder, toalettartiklar med mera (figur 4).

De får också något mer betalt av andra, 2 600 kronor per månad i genomsnitt. Detta är sannolikt en reflektion av att deltidsstudenterna är äldre och ofta har familj där två parter delar på kostnaderna för hushållet.

Figur 5. Fördelning av utgifter för olika typer av levnadsomkostnader en genomsnittlig månad under terminen för deltidsstudenter (exklusive studierelaterad utgifter).

Ca 7 600 kronor kvar för övriga utgifter

Enligt de svar som deltidsstudenterna har lämnat i Eurostudentenkäten har de ca 7 600 kronor kvar för övriga utgifter efter att de har betalat för sina levnadsomkostnader och sina studierelaterade utgifter.

Här är det återigen viktigt att tänka på att olika typer av tillfälliga utgifter som datorinköp, möbler, semesterresor och dylikt inte ingår i den här undersökningen. Deltidsstudenterna är i huvudsak förvärvsarbetandet som studerar, de är äldre, majoriteten lever med en partner och nästan en tredjedel har barn. Det innebär troligen att de har en betydande mängd övriga utgifter då de befinner sig i en annan fas av livet än vad heltidsstudenterna gör. Och som påpekas i avsnittet om vad som skiljer den här undersökningen från andra, är det också bra att tänka på att uppgifterna om inkomster och utgifter har lämnats av individerna själva.

Vad skiljer den här undersökningen från andra?

I Eurostudentundersökningen anger heltidsstudenterna att de i genomsnitt har kvar mer pengar efter det att utgifterna är betalda än vad som framgår i både Sveriges förenade studentkårers (SFS) Swedbanks årliga studentbudget. Deras budgetar tyder på en betydligt besvärligare ekonomisk situation för studenterna. Det kan finnas flera anledningar till det.

En anledning är att det ingår olika ekonomiska poster i SFS, Swedbanks och Eurostudents bild av studenternas ekonomi. Det gäller både inkomstposter och utgiftsposter och hur stora de är. I Eurostudent ingår uppgifter om inkomster från förvärvsarbete, ekonomiskt stöd från familj/partner samt användandet av sparat kapital. Det gör det inte i de studentbudgetar som SFS och Swedbank tar fram. I SFS:s budget ingår inte bostadsbidrag vilket det gör i Swedbanks budget och i Eurostudent. Det finns även vissa skillnader i vilka utgifter som ingår och hur stora de beräknas vara.

En ytterligare anledning till skillnader i bilden av studenternas ekonomi är hur underlaget tagits fram. Eurostudentundersökningen baseras på uppgifter om inkomster och utgifter som studenterna själva lämnar. Studentbudgetarna däremot baseras på uppgifter från Konsumentverket, studentbostadsföretagen och SFS:s och Swedbanks egna beräkningar. Det är möjligt att studenterna som svarar på frågorna i Eurostudent underskattar sina utgifter och/eller överskattar sina inkomster. Att lämna uppgifter om sina genomsnittliga inkomster och utgifter försvåras också eftersom man studerar under delar av året och att till exempel intäkter i form av studiemedel och förvärvsarbete har olika omfattning under året. De här skillnaderna mellan Eurostudentundersökningen och de andra studentbudgetarna är viktiga förstå när man läser och jämför resultaten.

Var tredje student upplever ekonomiska svårigheter

Närmare en tredjedel av alla studenter som ingår i undersökningen anger att de upplever ekonomiska svårigheter i hög eller mycket hög grad vid den tidpunkt då de svarade på enkäten.

Fler heltidsstudenterna än deltidsstudenter har ekonomiska svårigheter

Nästan var tredje heltidsstudent upplevde i hög eller mycket hög grad ekonomiska svårigheter. Bland deltidsstudenterna upplevde bara en sjättedel samma sak. Över hälften av deltidsstudenterna upplever inga ekonomiska svårigheter alls. Motsvarande siffra bland heltidsstudenterna var en fjärdedel. De här skillnaderna i hur studenterna upplever sin ekonomiska situation speglar väl de svar som de har gett om sina inkomster och utgifter. Deltidsstudenterna har förvisso större utgifter, men framför allt har de större inkomster och mer pengar över även till övriga utgifter. De är i huvudsak förvärvsarbetande som lever på en lön och studerar, snarare än tvärtom.

Det finns inget som tyder på könsskillnader när det gäller ekonomiska svårigheter. Inom gruppen heltidsstuderande och gruppen deltidsstuderande är det ungefär lika stora andelar kvinnor och män som upplever allvarliga eller mycket allvarliga ekonomiska svårigheter (tabell 1).

Äldre heltidsstudenter och internationella studenter har störst svårigheter med sin ekonomi

Vissa grupper av studenter upplever sig ha mer ekonomiska svårigheter än andra. Äldre heltidsstudenter tycker i större utsträckning än andra att de har allvarliga ekonomiska svårigheter. Internationella studenter upplever i något större omfattning än svenska studenter att de har ekonomiska problem.

Varför upplever så många svårigheter trots att ekonomin ser ut att gå ihop?

En tredjedel av studenterna upplever en hög eller mycket hög grad ekonomiska svårigheter. Detta trots att beräkningarna med de utgifter som heltidsstudenterna själva har lämnat i den här undersökningen visar att de i genomsnitt har kvar drygt 3 000 kronor i månaden för övriga utgifter.

En närmare analys av dem som har svarat att de har ekonomiska svårigheter visar att de har mindre inkomster i genomsnitt än studenter som inte upplever några eller enbart mindre ekonomiska svårigheter. Det gällde både studenter som studerade på heltid och på deltid. När det gäller storleken på deras utgifter fanns däremot inga signifikanta skillnader mellan dem som upplevde ekonomiska svårigheter jämfört med de som inte gjorde det. Det innebär att gruppen med ekonomiska svårigheter har mindre pengar över till övriga utgifter, i genomsnitt har de heltidsstudenter som anser sig ha allvarliga eller mycket allvarliga ekonomiska svårigheter 2 000 kronor över till övrigt, det vill säga 1 000 kronor mindre än genomsnittet.

Här är det också viktigt att komma ihåg att det i inkomsterna ingår lön från arbete, stöd från föräldrar/partner och användande av sparade medel. Att var tredje student uppger att de har ekonomiska svårigheter kan vara ett uttryck för att de är beroende av att arbeta vid sidan av studierna, även vid heltidsstudier, att de behöver ekonomiskt stöd från familj och att de eventuellt behöver använda egna sparade medel för att gå runt ekonomiskt.

Låg andel med ekonomiska svårigheter jämfört med övriga Europa

I ett europeiskt perspektiv är det dock färre studenter i Sverige som upplever ekonomiska svårigheter jämfört med de flesta länder som deltagit i Eurostudent V. De enda länder som har en högre andel studenter som inte upplever några svårigheter alls är Tyskland och Holland.³ Sverige har samtidigt en av Europas högsta medelålder i studentpopulationen, något som avspeglas även i denna undersökning. Äldre studenter arbetar i högre utsträckning samtidigt som de studerar. De lever också i högre utsträckning tillsammans med partner/barn vilket innebär högre bidragsintäkter samt att partnern betalar för delar av kostnaden för bostad, mat et cetera.

³ Social and Economic conditions of Student Life in Europe, Synopsis of indicators, Final report, Eurostudent V 2012-2015, s. 157.

http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EVSynopsisofIndicators.pdf